

Recomanacions per impulsar estratègies efectives de gestió del consum d'aigua i la reducció de la petjada de carboni

CTA d'Infraestructures i
Equipaments i Grup Salut i Clima

Gener de 2025

©Unió Catalana d'Hospitals

1a Edició desembre de 2024

Comitè impulsor:

Consell Tècnic Assessor d'Infraestructures i Equipaments i Grup Salut i Clima de La Unió

Coordinació tècnica:

Rosa Vidal

Ivan Cano

Carles Oliete

Marta Forner

Índex

1. Introducció	3
2. Objectius i metodologia	4
3. Com s'organitza la sostenibilitat en les entitats sanitàries i socials	6
4. Recomanacions i concreció d'accions per avançar	8
A. Petjada de carboni	8
B. Gestió de l'aigua	9
5. Conclusions i properes passes	11
6. Annex	13

1. Introducció

La gestió eficient de recursos als centres i serveis sanitaris i socials és fonamental no només per garantir la qualitat de l'atenció, sinó també per mitigar l'impacte negatiu que les nostres activitats puguin tenir en el medi ambient. En un món on els efectes del canvi climàtic són cada vegada més evidents i on l'escassetat d'aigua s'ha convertit en una preocupació global, és imperatiu que com a organitzacions del sector de la salut i social, prenguem mesures concretes per reduir la nostra petjada ambiental i promoure la sostenibilitat.

El sector sanitari exerceix un paper fonamental en la lluita contra el canvi climàtic, no només per mitigar els seus impactes sinó també per protegir la salut de les persones davant els efectes adversos que aquest provoca. Això implica adoptar un enfocament integrat que combini l'eficiència dels recursos amb un compromís ferm amb la sostenibilitat i la protecció del medi ambient.

El Compromís de La Unió: Salut i Clima

El projecte **Salut i Clima**, impulsat per La Unió, és un exemple clar d'aquest compromís. Amb una doble finalitat—sensibilitzar sobre l'impacte del canvi climàtic en la salut de les persones i ser agents actius en la protecció del medi ambient—, aquest projecte es configura com una plataforma de lideratge i acció. Una fita clau ha estat l'elaboració del **Manifest Salut i Clima**, aprovat el 25 d'abril de 2024 i presentat en la Jornada Salut i Clima celebrada el 10 de maig. Aquest manifest té com a propòsit fomentar la consciència sobre l'impacte climàtic en la salut i promoure accions ambientals concretes dins les organitzacions sanitàries i socials.

El projecte **Salut i Clima** s'articula al voltant de diversos objectius estratègics:

- Sensibilitzar les organitzacions i els seus grups d'interès sobre la necessitat de protegir el medi ambient.
- Proporcionar informació rellevant sobre els marcs normatius vigents.
- Promoure el coneixement i la monitorització d'indicadors clau per mesurar l'impacte ambiental.
- Compartir bones pràctiques i oferir suport tècnic per implementar-les.
- Actuar com a portaveu i interlocutor entre les organitzacions associades, l'Administració i altres grups d'interès a nivell nacional i internacional.

Aquest projecte s'emmarca en un moment en què la gestió del consum d'aigua i la reducció de la petjada de carboni són essencials per garantir la sostenibilitat del sector.

En aquest context, La Unió ha organitzat un taller participatiu amb l'objectiu de, per una banda, conèixer què fan les organitzacions sanitàries i socials per abordar aquests reptes i, per l'altra, elaborar un conjunt de recomanacions pràctiques i bones pràctiques que serveixin com a guia per avançar.

En aquest marc, La Unió vol definir i organitzar un saber què fan les organitzacions i elaborar un conjunt de recomanacions pràctiques.

2. Objectius i metodologia

Aquestes recomanacions serviran com a guia per implementar mesures concretes i assolir objectius de sostenibilitat ambiental.

Aquest projecte va tenir els següents **objectius**:

- **Identificar les millors pràctiques i estratègies efectives** de gestió del consum d'aigua i la reducció de la petjada de carboni que poden ser replicades.
- **Elaborar recomanacions pràctiques** per optimitzar el consum d'aigua, especialment en situacions de sequera, i reduir la petjada de carboni que es generen en els dispositius sanitaris i socials.

La **metodologia** que s'ha seguit ha estat:

- **Taller presencial** que va reunir referents d'infraestructures, serveis generals i responsables de sostenibilitat ambiental del Consell Tècnic assessor d'Infraestructures i el Grup Salut i Clima de La Unió.
- El taller va comptar amb una ponència inicial de context a càrrec de **Carme Carmona**, Cap d'Estudis de la Direcció d'Infraestructures del Consorci Hospital Clínic de Barcelona, que va fer una breu presentació sobre la petjada de carboni en el sector salut i social, i **Miquel Àngel Martínez**, Director de Medi Ambient, Seguretat i Salut, de la Fundació Sanitària Mollet, que va parlar sobre la importància de la gestió de l'aigua en situació de sequera.
- Es van fer **dues dinàmiques participatives**

Dinàmica 1. Conèixer l'estat de situació i posteriorment amb unes recomanacions. A partir del debat amb els participants del taller, es van resoldre preguntes clau sobre l'estat actual de la sostenibilitat en les entitats, identificant bones pràctiques i elaborant recomanacions per implementar mesures concretes que permetin assolir els objectius de sostenibilitat ambiental.

**Dinàmica
1**

- a) Com s'organitza a la vostra organització l'àmbit de la sostenibilitat?
- b) Quins són els rols claus?
- c) Quines són les principals mancances que teniu?
1. Ronda de preguntes: 20 minuts.
  2. Debat i conclusions: 10 minuts.

Altres preguntes: Quines unitats assistencials estan involucrades en el procés? Hi ha una sensibilització i cultura de sostenibilitat? Com és la relació amb l'estratègia de les organitzacions?

Dinàmica 2. Elaboració de propostes. Es va dividir en 2 subgrups als assistents per concretar accions sobre àmbits concrets amb una triple perspectiva: Organitzacions, La Unió i Administració. Al final de la dinàmica es demana als assistents prioritzar les propostes realitzades.

**Dinàmica
2**

Per l'àmbit concret del vostre subgrup, compartiu bones pràctiques i elaboreu recomanacions atenent a una triple visió:

Què poden fer les organitzacions? Què pot fer La Unió? Què pot fer el sistema?

1. Creació dels subgrups "Grup Aigua" i "Grup Petjada de carboni"
2. Designació dels equips i del portaveu.
3. Treball en equip: 50 minuts.
4. Presentació aportacions.

3. Com s'organitza la sostenibilitat en les entitats sanitàries i socials

Situació identificada en els diferents àmbits:

1. Organització de la Sostenibilitat en les Entitats

Les principals unitats impulsores implicades en la sostenibilitat de les organitzacions són:

- Àrea d'Infraestructures: lidera la reducció de la petjada de carboni i proposa millores en la gestió de l'aigua.
- Serveis Generals: gestiona el tema de residus.
- Àrea de Responsabilitat Social Corporativa: coordina de manera transversal la sostenibilitat.
- Direcció Econòmica: participa en la dotació de recursos.
- Direccions Assistencials: Col·laboren en iniciatives de sostenibilitat.
- Comunicació: fa accions de sensibilització.
- Gerència: Impulsa la visió estratègica de sostenibilitat.
- Departament de Qualitat: incorpora la gestió de dades i l'avaluació.

2. Iniciatives impulsades des de les organitzacions

- Creació del "Grup Verd" (per exemple Clínic Verd) format per persones referents impulsors que actuen d'enllaç amb els professionals.
- Creació de la Comissió Verda format per un grup de professionals que actuen d'ambaixadors del clima per a tot el centre.
- Creació de la Direcció de Compromís Verd, una unitat específica que impulsa un pla d'acció climàtica, catalitza iniciatives i és el punt de referència.
- Implicació de les unitats assistencials mitjançant la creació d'espais o mecanismes per proposar accions específiques durant l'atenció a les persones.
- Creació de grups de treball específics dins de l'Àrea d'Infraestructures amb un referent específic.
- Creació del Comitè Específic de Medi Ambient amb la participació de professionals de totes les àrees.

3. Necessitats i mancances

- Implicació dels Professionals i necessitat de fer-los partícips.
- Estructura per gestionar i coordinar les dades.
- Designació d'un referent únic que coordini i doni coherència a les accions.
- Necessitat de partides pressupostàries dedicades al medi ambient.
- Importància d'involucrar famílies i Pacients.

- Necessitat de millorar la comunicació per sensibilitzar.
- Implementació d'una plataforma de compra d'energia 100% renovable.

4. Anàlisi d'oportunitats del sector

Les organitzacions s'organitzen de maneres diverses, progressant a diferents ritmes i amb diferents nivells de compromís en la implementació d'accions de sostenibilitat. En funció del seu nivell de maduresa, es poden classificar en diversos tipus d'organitzacions

- **Organitzacions en fase prèvia.** Aquestes organitzacions estan en el procés inicial de reconèixer la importància de reduir la petjada de carboni i es limiten a complir els requeriments normatius. Hi ha poques converses i iniciatives per promoure el canvi, i no es destinen recursos ni estratègies concretes.
- **Organitzacions en fase emergent.** S'han iniciat algunes accions en renovació de infraestructures i projectes varis així com també proporcionat formació i sensibilització als professionals sobre la importància del medi ambient. No obstant això, encara manquen d'una estructura i estratègia específica, i es troben en una fase inicial.
- **Organitzacions en situació de progrés significatiu.** Aquestes organitzacions han fet avenços notables en la sostenibilitat, amb una estructura i estratègia clara. Han implementat eines i metodologies per reduir la petjada de carboni de manera transversal, amb inversió en equipament i infraestructura. Els professionals estan activament implicats, es promouen iniciatives i es realitzen reunions periòdiques per revisar i millorar els processos.
- **Organitzacions amb una maduresa avançada.** Organitzacions amb dades sistematitzades i professionals dedicats i capacitats per desplegar una estratègia integrada en tota l'organització. Compten amb un lideratge fort que promou i dona suport a tots els nivells organitzatius, i es duen a terme avaluacions periòdiques per assegurar l'eficàcia i la millora contínua.

4. Recomanacions i concreció d'accions per avançar

A. Petjada de carboni

ORGANITZACIONS

	Bones pràctiques / accions	Nivell de prioritat ¹
Tenir estratègia i estructura pel medi ambient	Elaborar un Pla estratègic de medi ambient	5
	Tenir estructura i un referent de medi ambient a les organitzacions	1
	Donar importància i "capitalitzar" la veu de les petites accions que afloren en medi ambient → Pla de reducció mediambiental	-
	Crear un fòrum d'intercanvi d'idees, problemes i solucions per poder compartir coneixements i experiències entre nosaltres, alguna cosa en continu i online, no una o dues reunions anuals.	-
	Recollir, al report anual del Grup Salut i Cima, algunes de les accions que s'han dut a terme pels professionals dels associats i posar-les d'exemple.	-
	Elaborar un Pla de mobilitat pels treballadors i "llançadores" [p. ex., a la F. Puigvert detecten que el 40% dels seus treballadors van en vehicle propi a la feina, sent un àrea de millora]	-
Promoure mesures i criteris per a la reducció de la petjada de carboni	Reduir A.C.S (Agua Caliente Sanitaria) si no és necessari.	2
	Reduir consum de gas (mitjançant la inversió en bombes de calor d'aerotèrmia	2
	Buscar el retorn social i no només econòmic de les inversions	2
	Seguir uns criteris ambientals en les compres	1
	També en el transport sanitari (canvi de vehicles elèctrics)	1
	Incorporar i adoptar el discurs OneHealth a les organitzacions, per generar més conscienciació	1

¹ El nivell d'importància atorgat a cada acció / recomanació es mesura a partir d'una escala de l'1 al 5 on: 1= Baixa prioritat, 5 = Molta prioritat ("-" = no es va atorgar un nivell de prioritat).

LA UNIO / ADMINISTRACIÓ

Recomanacions	Bones pràctiques / accions	Nivell de prioritat
Millorar el Rol de l'administració i La Unió	Crear una política a nivell governamental que estableixi les estratègies principals (falta mapa de ruta)	3
	La Unió ha de ser el vehicle o lobby per pressionar	
Definir Mesures i criteris per a la reducció de la petjada de carboni	Desplegament d'un nou "PERT" (Programa de suport a la renovació tecnològica) per part de l'administració i instal·lacions tècniques per reduir la petjada de carboni	1
	Potenciar la gestió dels plàstics en els centres (i "extracentre") i la gestió d'altres residus Arribar a acords globals amb gestors per millorar les condicions dels centres.	1
	Transport sanitari no urgent: regulació mobilitat sostenible (tenir en compte criteris mediambientals per a quan es renovi la flota de vehicles)	1

B. Gestió de l'aigua

ORGANITZACIONS

	Bones pràctiques / accions	Nivell de prioritat
Identificar el consum d'aigua	Disposar d'una Línia base de consum	4
	Identificar els serveis i àrees amb major consum	-
	Sectorització instal·lació (claus de tall)	-
Invertir en Sistemes eficients	Comptadors d'aigua	
	Invertir en Sistemes de recuperació d'aigua (aigües grises, pluvials, neteja, procés)	1
	Invertir Sistemes eficients en el consum (Política de millora dels sistemes per fer-los més eficients):	-
	<ul style="list-style-type: none"> • Sensors aixetes • Equips de menor consum • Reductors de cabal 	
	Neteja sense aigua (usuaris i superfícies)	-
	Dipòsit d'aigua o sistema de captació alternatiu	-

	Ús de tovalloletes per reduir consum d'aigua (eines i sistemes per la reducció del consum d'aigua)	-
Promoure la Formació i Sensibilització	Sensibilització i comunicació als professionals de la situació (etiquetes informatives; publicacions; donar eines)	3
	Pressupost assignat per implementar millores	3
	Formació en gestió sostenible	-
	Crear Grup de treball / Comissió per a l'anàlisi i la gestió de l'aigua (que s'encarregui d'analitzar dades de consum i propostes d'eficiència)	-

ADMINISTRACIÓ

Bones pràctiques / accions	Nivell de prioritat
Millorar els àmbits de <ul style="list-style-type: none"> Més regulació en matèria mediambiental Incentius i subvencions als hospitals Normatives en relació a la legiónel·la 	3

LA UNIÓN

	Bones pràctiques / recomanacions	Nivell de prioritat
Potenciar el rol de La Unió davant de administració)	Aglutinar la normativa vigent	-
	Fer de lobby a l'administració per pressionar per normativa d'ajuts.	-
Potenciar el rol de La Unió amb els associats)	Compartir bones pràctiques entre centres (fer difusió i informar als centres)	-
	Organitzar visites i trobades als centres que fomentin l'intercanvi de coneixement	-

5. Conclusions i properes passes

El taller participatiu sobre l'aigua i la petjada de carboni ha permès, d'una banda, identificar i compartir les millors pràctiques i estratègies efectives de gestió del consum d'aigua i la reducció de la petjada de carboni que poden ser replicades, i de l'altra, elaborar recomanacions pràctiques i operatives per optimitzar el consum d'aigua, especialment en situacions de sequera, i reduir la petjada de carboni que es generen en els dispositius sanitaris i socials.

Les dinàmiques participatives com aquesta que fomenta La Unió demostren que l'intercanvi de coneixements i experiències entre organitzacions és un element clau per accelerar la implementació de solucions innovadores i efectives.

En el diagnòstic de situació es pot observar una variabilitat en el progrés i el compromís de les diferents entitats en la implementació d'accions de sostenibilitat. Algunes estan iniciant el procés amb accions bàsiques, mentre que altres han desenvolupat estructures robustes i estratègies transversals

En algunes entitats es destaca la importància del lideratge de persones i unitats referents en sostenibilitat ha estat clau per catalitzar el canvi i que permet integrar la sostenibilitat com a prioritat estratègica.

Un altre aspecte clau, és la necessitat de sensibilitzar i involucrar els professionals a tots els nivells de l'organització és fonamental per garantir l'èxit de les iniciatives. Les següents recomanacions serviran com a guia per implementar mesures concretes i avançar cap a objectius de sostenibilitat ambiental:

Recomanacions per a les **organitzacions**:

- És important disposar d'una estratègia en matèria mediambiental amb plans estratègics que incloguin objectius clars per reduir la petjada de carboni i optimitzar el consum d'aigua.
- És vital el compromís i l'adopció de mesures internes per reduir la petjada de carboni.
- Cal impulsar els sistemes eficients que redueixin el consum d'energia i recursos hídrics, com sensors, sistemes de recuperació d'aigua i equips d'alta eficiència.
- Crear figures o unitats específiques que coordinin les accions ambientals i assegurin la coherència de les estratègies.
- És necessari reforçar la formació i sensibilització per capacitar els professionals en pràctiques sostenibles i comunicar la importància de la seva implicació.

Propostes d'actuació per a **La Unió**:

- Fer de lobby a l'administració per reforçar la seva funció com a intermediari amb l'Administració per influir en la creació de polítiques, normatives i programes de suport a la sostenibilitat.
- Fer difusió i informar de les bones pràctiques entre els centres mitjançant trobades, publicacions i organitzant visites i reunions als centres.
- Promoure l'ús d'indicadors comuns per mesurar l'impacte ambiental i assegurar el compliment de les normatives vigents.

Propostes d'actuació per al **sistema**:

- Creació d'una política a nivell governamental que estableixi l'estratègia.
- Desplegament d'un nou programa per a la renovació tecnològica i instal·lacions per reduir la petjada de carboni (un nou PERT) (enfocat en instal·lacions tècniques sostenibles i energies renovables).
- Més regulació ambiental per a la gestió de residus, el consum d'aigua i energia, i la reducció d'emissions.
- Dissenyar i desplegar un sistema d'incentius i subvencions als hospitals.

Properes passes

1. **En el marc dels Baròmetres de La Unió, es farà** seguiment dels indicadors clau per avaluar el progrés de les recomanacions implementades i identificar àrees de millora.
2. **Creació d'una xarxa de Col·laboració.** Es continuarà fomentant l'intercanvi de coneixement entre els Consells Tècnics Assessors de La Unió format per professionals i organitzacions compromeses amb la sostenibilitat, que permeti l'intercanvi continu d'experiències i solucions.
3. **En el marc de la Comunitat de Bones pràctiques de La Unió,** publicar bones pràctiques amb els resultats aconseguits i les lliçons apreses per inspirar altres entitats a seguir el mateix camí.

6. Annex.

Participants

- Referents d'infraestructures, serveis generals i responsables de sostenibilitat ambiental del Consell Tècnic assessor d'Infraestructures i el Grup Salut i Clima de La Unió.
- Entitats de l'àmbit social i sanitari participants.

Gràcies a les entitats de l'àmbit social i sanitari participants

